

בש"פ 8308/14 - מדינת ישראל נגד פלוני

בבית המשפט העליון

בש"פ 8308/14

לפני: כבוד השופטת ד' ברק-ארז

העוררת: מדינת ישראל

נ ג ד

המשיב: פלוני

ערר על החלטתו של בית המשפט המחוזי לנוער
בירושלים מיום 4.12.2014 במ"ת 40117-11-14
שניתנה על-ידי כבוד השופט ר' יעקובי

בשם העוררת: עו"ד ארז בן-ארויה

בשם המשיב: עו"ד חאג' מופיד

החלטה

1. בפני ערר על החלטתו של בית המשפט המחוזי לנוער בירושלים מיום 4.12.2014 (מ"ת 40117-11-14), השופט ר' יעקובי. בהחלטתו הורה בית המשפט המחוזי על שחרורו של המשיב לחלופת מעצר בתנאים שיפורטו להלן.

2. נגד המשיב ונגד שלושה אחרים - כולם קטינים - הוגש ביום 19.11.2014 כתב אישום המייחס להם הפרות סדר אלימות באזור ירושלים. העבירות המיוחסות למשיב הן סיכון חיי אדם במזיד בנתיב תחבורה (לפי סעיף 332(3) לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: חוק העונשין)), חבלה במזיד ברכב (לפי סעיף 413 לחוק העונשין), ניסיון היזק בזדון (לפי סעיפים 452 ו-25 לחוק העונשין) וניסיון לתקיפת שוטרים בנסיבות מחמירות (לפי סעיפים 274(2-3) ו-25 לחוק העונשין). לפי האישום הראשון, ביום 13.11.2014 התמקמו המשיב ושלושת הנאשמים בגשר המחבר בין פסגת

זאב לבית חנינה והשליכו ממנו אבנים על כלי רכב שזוהו על ידם כשייכים לנוסעים יהודים. כתוצאה מזריקת האבנים נפגע החלון הקדמי של רכב שכור. לפי האישום השני, המשיב ונאשם נוסף יידו אבנים ובקבוקים וכן ירו זיקוקים לכיוון הרכבת הקלה בירושלים. את הזיקוקים רכש הנאשם האחר בכסף שהועבר לו על-ידי המשיב למטרה זו. לפי האישום השלישי, ביום 5.11.2014 יידה המשיב אבנים בצוותא עם אנשים אחרים, כשהם כולם רעולי פנים, לעברם של שוטרים שהגיעו במסגרת תפקידם לשועפט.

3. בד בבד עם הגשת כתב האישום עתרה המדינה להארכת מעצרו של כל הנאשמים עד לתום ההליכים המשפטיים נגדם. שירות המבחן לנוער ערך תסקיר בעניינם של כל הנאשמים. בתסקיר המעצר של המשיב צוין כי הוא בן 15 ותשעה חודשים ומתגורר בשועפט. שירות המבחן בחן את חלופת המעצר שהוצעה בעניינו של המשיב - בית סבתו בעיר העתיקה בירושלים - ולא נקט בעמדה כלשהי לגבי שחרורו של המשיב לחלופה זו. שירות המבחן הצביע על חומרתם של המעשים המיוחסים למשיב ועל כך שהם התבצעו במספר מועדים שונים, מחד גיסא, ועל כך שחלופת המעצר מרוחקת מזירת העבירות וכן על כך שנמצאו מספר בני משפחה של המשיב שימשו כמפקחים עליו, מאידך גיסא. הוא הוסיף וציין שהוריו של המשיב היו מופתעים מהמעשים המיוחסים לו ואף גינו אותם. במסגרת הכנת התסקיר שיתף האב בכך שהורשע בעבר בביצוע עבירה בטחונית, שבגינה ריצה מאסר בפועל בשנת 1991, אך הוסיף והדגיש כי דווקא עברו והתנסותו האישית מגבירים את הגינוי שלו למעשים. שירות המבחן התרשם שמצב רוחו של המשיב ירוד ושהוא מורתע מהמעצר. הוא דיווח על קשיים שהוא חווה במעצר, וכי הוא התחייב לעמוד בכל תנאי מגביל שיוטל עליו. קצין המבחן התרשם שגם דודתו וסבתו שהוצעו כמפקחות אינן מקלות ראש בעבירות המיוחסות למשיב. יצוין, כי לגבי שלושת הנאשמים האחרים ניתנה המלצה של שירות המבחן לשחררם לחלופות המעצר שהוצעו בעניינם.

4. בית המשפט המחוזי הורה על שחרורם של כל ארבעת הנאשמים לחלופות מעצר בתנאים מגבילים. הוא הצביע על תסקירי המעצר המפורטים שהונחו לפניו, שהיו בעיקרם חיוביים. הוא הוסיף כי חלופת מעצר ביתית הדוקה בשילוב לימודים ופיקוח של שירות המבחן עדיפים על פני הותרת הנאשמים במעצר. באופן ספציפי, הוא הורה על שחרורו של המשיב לחלופת מעצר במתכונת של מעצר בית מלא בבית סבתו של המשיב בעיר העתיקה, בכפוף לתנאים הבאים: בכל רגע נתון יהיה עמו אחד מהמפקחים שנקבעו בעניינו (סבתו, דודתו, דודו ושני הוריו); יוטל עליו פיקוח מעצרים של שירות המבחן לחצי שנה; יופקדו על-ידו 5,000 שקל; וכן יינתנו ערבויות של כל ארבעת המפקחים על סך של 15,000 שקל כל אחד.

5. מכאן הערר שלפני. המדינה טוענת כי בית המשפט המחוזי שגה כאשר הורה על שחרורו של המשיב לחלופת המעצר שהוצעה בעניינו. לשיטתה, ריבוי המעשים המיוחסים למשיב, חומרתם, והעובדה שהם בוצעו על רקע אידיאולוגי מלמדים על הסיכון הרב שמשקף מן המשיב. המדינה מדגישה את חומרת המעשים המיוחסים למשיב גם ביחס לנאשמים האחרים - היא מצביעה על כך שמכתב האישום עולה שהוא היה ה"רוח החיה" מאחורי אחד האישומים, וכי להבדיל מהנאשמים האחרים הוא לקח חלק בכל אחד מהאירועים המתוארים בכתב האישום. המדינה מדגישה גם את התקופה שבה התרחשו המעשים - תקופה של מתיחות ביטחונית, שבה מועצם החשש לכך שהמשיב יחזור וישתתף בהפרות סדר. באשר לתסקיר המעצר, המדינה סבורה שבית המשפט המחוזי לא נתן משקל ראוי לעובדה ששירות המבחן נמנע מלנקוט עמדה בעניינו של המשיב. לבסוף, המדינה טוענת כי לא היה מקום לשחרר את המשיב לחלופת מעצר בתוככי העיר העתיקה בירושלים, לנוכח המתיחות השוררת במקום. בא-כוח המדינה אף הוסיף בדיון שמהודעותיו של המשיב עולה שהוא תכנן להשליך אבנים לעבר יהודים באזור אל-אקצא, תכנון שבסופו של דבר לא יצא אל הפועל.

6. מנגד, המשיב טוען שיש להשאיר את החלטתו של בית המשפט המחוזי על כנה. טיעונו של בא-כוחו בפני

התמקדו בכך שאין מקום להבחין בין המשיב לבין שלושת הנאשמים האחרים בכתב האישום - אשר שוחררו לחלופות מעצר. לטענתו, האישומים הנוספים המיוחסים למשיב הם מינוריים. הוא מוסיף שגם חלופות המעצר של הנאשמים נמצאות באזור מזרח ירושלים, ואף ביתר סמיכות למקום ביצוע העבירות. בא-כוח המשיב תמה אפוא מדוע הוגש ערר רק בעניינו של המשיב. כמו כן, בא כוחו של המשיב מצביע על כך שהמעשים המיוחסים למשיב לא גרמו לנפגעים. הוא גם מדגיש את היותו של המשיב קטין, וטוען בהקשר זה כי השארתו במעצר תגרום לו לנזקים ותפגע במאמצי השיקום בעניינו. באשר לתסקיר המעצר, הוא מצביע על כך ששירות המבחן השאיר את ההחלטה בעניינו לבית המשפט, ונמנע גם מהמלצה נגד שחרורו של המשיב.

דין והכרעה

7. תיקים מסוג זה, לדאבון הלב, אינם חריגים במקומותינו. עם זאת, ואולי דווקא משום כך, ההכרעה בהם אינה פשוטה. הוא הדין בערר שלפני. מחד גיסא, עניינו של המשיב מאופיין במספר נסיבות מחמירות: הוא היה מעורב בכמה אירועים שונים, כאשר אחד מהם (ירי הזיקוקים על הרכבת הקלה) היה פרי תכנון מוקדם ונעשה בהובלתו. כמו כן, ומבלי להקל ראש באף מקרה של השלכת אבן, יידוי אבנים על כלי רכב נוסעים כרוך במשנה תוקף של חומרה והוא מעיד על מסוכנות רבה. דומה אפוא שעניין לנו ב"הפרות סדר" ברף העליון בכל הנוגע לחומרתן, כאלה שהיו יכולות להסתיים גם בתוצאות קשות. ריבוי המעשים אף מעיד על נחישות להביא לתוצאות פוגעניות. מאידך גיסא, יש להביא בחשבון את גילו של המשיב. מדובר בנער, קטין שטרם מלאו לו 16 שנים. בנסיבות אלה מתחזקים שיקולי השיקום וגוברת ההצדקה לשחררו לחלופת מעצר (ראו למשל: בש"פ 5707/14 מדינת ישראל נ' פלוני (28.8.2014) (להלן: עניין פלוני)).

8. בית המשפט המחוזי בחן שיקולים אלה והגיע למסקנה בדבר שחרורם של כל הנאשמים לחלופות המעצר שהוצעו בעניינם. ברמה העקרונית, יש אכן לתת משקל של ממש להיעדרו של עבר פלילי ולהיותם של המעורבים קטינים (ראו למשל: בש"פ 5322/14 מדינת ישראל נ' פלוני (11.8.2014); בש"פ 5641/14 מדינת ישראל נ' חאמד (22.8.2014); עניין פלוני, בפסקה 8). ואמנם, גם המדינה נמנעה מהגשת ערר בעניינם של שלושת הנאשמים האחרים. עם זאת, כל מקרה נבחן לגופו.

9. בעניינו, ראוי לפתוח ולומר כי אכן קיימות הבחנות בין המשיב לנאשמים האחרים. השאלה היא רק האם הבחנות אלה מספיקות. השוני ביניהם מתבטא לא רק בעובדות כתב האישום, אלא גם בתסקירי שירות המבחן. לא ניתן להתעלם מכך שהתסקיר בעניינו של המשיב אינו מסתיים בהמלצה לשחררו לחלופה, בשונה משאר הנאשמים. יש אפוא לכאורה ממש בטענה שהמסוכנות הנשקפת מהמשיב היא ברמה גבוהה יותר משל השאר.

10. יחד עם זאת, אני סבורה כי אף את המסוכנות של המשיב ניתן לאיין, או לכל הפחות לצמצם משמעותית, באמצעות שחרור לחלופת מעצר. אינני שותפה לגישה שבמקרה זה מעצר ללא שחרור לחלופת מעצר הוא התוצאה ההכרחית, אך אני סבורה כי קיים חשש שהחלופה אשר נקבעה אינה מתאימה לכך. לנוכח העובדה שהמעשים המיוחסים למשיב נעשו על רקע אידאולוגי ובימים של מתיחות גבוהה במיוחד, היה מקום לקבוע חלופת מעצר שכלויות לה מידה גבוהה של ביטחון לכך שתקטין את הסיכון להישנותם של מעשים כאמור. ספק אם ניתן לומר זאת לגבי החלופה בבית סבתו של המשיב. בעיקרם של דברים, הקושי טמון במיקומה של החלופה בעיר העתיקה בירושלים. שירות המבחן הצביע אמנם על כך שהחלופה מרוחקת מזירת העבירות. אולם, מנגד, לא ניתן להתעלם מכך שהעיר

העתיקה היא זירה מורכבת בכל הנוגע לעבירות המיוחסות למשיב ולנקודות חיכוך בהקשר של הפרות סדר, והדברים ברורים (ראו והשוו: בש"פ 251/14 מדינת ישראל נ' פלוני, פסקה 16 (14.1.2014); בש"פ 6722/06 מדינת ישראל נ' פלוני, פסקה ה(2) (20.8.2006)). מיקום זה אף מעורר קושי ביחס למשיב באופן ספציפי, כפי שפורט לעיל. בית המשפט המחוזי לא נדרש בהחלטתו להיבטים אלה של החלופה, ואך ציין ששירות המבחן היה ער לעניין מיקום החלופות המוצעות בעניינם של כל הנאשמים. לנוכח חומרת המעשים המיוחסים למשיב והישנותם, והעובדה שהתסקיר של שירות המבחן נמנע מלנקוט עמדה בעניינו של המשיב, יש מקום לחתור למציאת חלופת מעצר שתבטיח את השגת תכלית המעצר תוך התחשבות במסוכנות הנשקפת ממנו ובאופייה של החלופה. בחינה פרטנית של השיקולים שאותם מניתי לא מופיעה בתסקיר המבחן ובהמשך לכך אף לא בהחלטתו של בית המשפט המחוזי.

11. אני מבקשת להוסיף ולהבהיר: במקרה שבפנינו, העובדה שמדובר בקטין צעיר במיוחד, אשר קיים חשש שמעצר ממושך יוסיף להידרדרותו, היא זו המובילה למסקנה כי יש לעשות כל מאמץ למציאתה של חלופה – אך רק באופן שיבטיח במידה מספקת את האינטרס הציבורי.

12. אשר על כן, הערר מתקבל במובן זה שהתיק יוחזר לבית המשפט המחוזי לצורך בחינתן של חלופות מעצר נוספות, ובכללן החלופה שנקבעה על-ידי בית המשפט המחוזי, תוך התייחסות להיבטים שנזכרו לעיל ולאפשרות ללוותה בתנאים נוספים. לכאורה, מוטב אם חלופה כאמור תהיה מחוץ לאזור ירושלים, אם כי אין מקום לקבוע מסמרות בעניין. ככל שהדבר לא יהיה אפשרי – יש מקום לבחון כאמור האם ניתן להוסיף תנאים נוספים, כדוגמת העלאתו של סכום הערבות או הוספת איזוק אלקטרוני, וזאת מבלי לקבוע מסמרות. במסגרת כך, ניתן יהיה להביא בחשבון גם את השאלה האם חלה רגיעה בשטח. לצורך קיצור הזמן שנדרש לבחינה נוספת של החלופה, אני מורה על עריכת תסקיר משלים בעניינו של המשיב, שבגדרו יבחן שירות המבחן לנוער הצעות לחלופות מעצר אחרות. התסקיר יוגש לבית המשפט המחוזי עד ליום 21.12.2014. עד להחלטה אחרת על-ידי בית המשפט המחוזי יישאר המשיב במעצר.

ניתנה היום, י"ז בכסלו התשע"ה (9.12.2014).

שׁוֹפֵט